

40 DNŮ S BIBLÍ 2018:

O BIBLI

Již osmým rokem vás v předvelikonočním času zveme ke společné i osobní četbě Bible, k jejímu studiu a rozjímání. Bible je „*svící na temném místě*“ a „*světlem pro mé nohy*“; je knihou prodchnutou Božím Duchem a užitečnou v mnoha ohledech. Materiály 40 dnů s Bibli pro letošní rok proto – v jisté návaznosti na reformační jubileum uplynulého roku – zvou k přemýšlení a rozhovorům o Bibli samotné. V knížce *O svobodě křesťanově* Martin Luther napsal: „*Duše nemá ani na nebi ani na zemi žádnou jinou věc, v níž by mohla žít, být zbožná, svobodná a křesťanská, než svaté evangelium... Může postrádat všechny věci, kromě slova Božího a bez slova Božího jí žádná věc neprospěje.*“ Nuže, nad Bibli o Bibli!

Bible o Bibli

Ovšem zabývá se Bible sama sebou? Vždyť ani Boží Duch, tento vnitřní dech biblických slov, nevyvyšuje sebe sama, nýbrž odkazuje k Pánu Ježíši a k jeho slovům (J 16,12nn). Ani Písma nesvědčí sama o sobě, nýbrž o Kristu (J 5,39)! V Písmu Bůh mluví *o sobě*, o *svých* zákonech a zaslíbeních, o tom, co *On* dělá pro člověka; a mluví tedy také o člověku a jeho hříchu a spáse, o světě a o životě v něm. V Bibli mluví také *lidé* o Bohu a k Bohu, o světě a se světem. O sobě samé uvažuje Bible opravdu zřídka! Bible není pro sebe otázkou, nýbrž propůjčuje svá slova Bohu, vždyť On jimi mluvil a mluví; a také je propůjčuje lidským úvahám a modlitbám, písním. Bible nestrhává pozornost k sobě samé, spíše poskytuje prostor k setkání, k rozhovoru a k přemýšlení, ke sporu i smíření. Bible je takřkajíc místem víry, ba jejím axiómem, předpokladem a „*prvním principem*“ (M. Luther).

A přece bibličtí autoři čtou a studují právě i Bibli, citují a vykládají ji, vyučují o ní. **Novozákonní spisy**, počínaje čtyřmi evangelii a konče epištolami s knihou Zjevení, výslovně staví na základech Písem Izraele, tedy našeho Starého zákona. Ba staví se přímo z *nich*, totiž ze starozákonních epizod a obrazů, ze starozákonních vět, rčení a slov. Stačí nahlédnout do poznámek pod čarou ve vydáních Bible (už v Bibli kralické): Tolik starozákonních citátů, tolik odkazů a narážek na starozákonní místa! Stačí si vzpomenout na všechny ty výroky: „*Je psáno*“, nebo: „*To se stalo, aby se splnilo, co je řečeno ústy proroka*“ atp. Sám Ježíš četl svatá Písma, citoval z nich a vykládal je. Vyprávěl o praotci Abrahamovi, o Sodomských, o Mojžíšovi, o Davidovi, Jonášovi, o Adamovi a Evě; opakovaně se dokonce nechal vtáhnout do sporů o výklad jednotlivých míst. Listy Pavlovy jsou izraelskou Biblií přímo „*prošpikovány*“: verše či celé pasáže ze Starého zákona slouží apoštolovi jednou jako ilustrace, jindy jako nezodpovězená otázka, někdy zas jako stará osvědčená odpověď na nové problémy. Některé pavlovské pasáže jsou hotovou čítankou starozákonních citací. Jistě, Nový zákon zvěstuje *Krista* ukřižovaného - činí tak ovšem pomocí Písem a ve shodě s Písmy (1K 15,1-4; Ř 1,16n aj.)! A ano, Nový zákon různými způsoby zvěstuje a vykládá právě *Ježíšovu* cestu - dělá to však především pomocí slov a vzorů starozákonních spisů. Nový zákon je Písmem svatým o Kristu - sepsaným z Písem svatých. Je výkladem Ježíšovy osoby – ve světle Starého zákona. Nový zákon je v tomto smyslu i Bibli o Bibli.

Podobný pohled – totiž že „*Písmo vykládá sebe sama*“, jak říkali reformátoři - se čtenářům otevírá i nad stránkami **Starého zákona**. Ani starozákonní spisy nepřinášejí „*doktrínu*“ o Písmech, nerozvíjí teorii správného výkladu a porozumění. Nýbrž mluví o Pánu Bohu a o světě. Bůh jejich slovy promlouvá o svém díle pro lidi: přikazuje i potěšuje, hrozí i odpouští a demaskuje lidskou nedůvěru a nevěru, neposlušnost vůči slovům Božím. A přece i Písma Starého zákona staví na Písmu a z Písem. Novozákonní autoři se vlastně jen vmísili do probíhajícího rozhovoru autorů starozákonních! Tak např. Pátá kniha Mojžíšova je výslovně převyprávěním, komentářem knih předcházejících; obsahuje

dokonce nařízení o zápisu a předčítání zákona (Dt 17,18-20; 31,9nn). Také předcházející spisy zmiňují zápis slov z Božích úst (Ex 34,1), a také se dovolávají Božích výroků dříve vyřčených (srov. Nu 14,17n a Ex 34,6n; Gn 18,19n a 12,2n atp.). Už v knihách Mojžíšových, ba hned v knize Genesis, je Bible také knihou o Bibli. A tak tomu ve Starém zákoně zůstane napořád. Kniha Jozue čerpá legitimitu z knih Mojžíšových a svůj příběh vypráví jejich slovy a podle vzorců jejich příběhů. Stejně tak jsou knihy Soudců, Samuelovy či Královské srozumitelné pouze na pozadí Mojžíšova zákona, líčí totiž právě odklon od Božích přikázání a krátkodeché návraty k jeho řádům. Píšíci starozákonní proroci aplikují hrozby a zaslíbení Mojžíšova Písma. A pozdější kazatelé vykládají kázání svých předchůdců (srov. Da 9,2; Neh 8), mudrci promyšlejí dávná přikázání a zaslíbení (srov. Ž 1; 89 aj.). Knihy Paralipomenon jsou vůbec prvním zhodnocením celkového starozákonního příběhu. Ve všech *očividných* citacích, převyprávěních a výkladech, ale i v nesčetných *skrytých* a nenápadných narážkách leží před námi Písma Starého zákona také jako Bible o Bibli - jako kniha knih, kniha z *knih*: jako knihovna, jejíž knihy spolu navzájem a o sobě navzájem hovoří a diskutují.

Pestrá Bible

Ano, i „diskutují“! Nejen že biblické knihy na sebe navzájem navazují, na sobě staví, jedna druhou se zaštiťují, potvrzují se a osvětlují. Nýbrž tu a onde biblická slova spolu vedou **rozhovor**, vzájemně se vyvažují anebo se spolu přou: Skutečně platí přímočaré zaslíbení Boží přízně vůči zbožným, ptá se Jeremjáš tváří v tvář nejednoznačné realitě (srov. Jr 12,1-4 s Ž 1)? Skutečně se Móabec nesmí stát součástí Božího lidu, opravdu se mu nesmí prokázat dobro ani od něj dobro přijmout (srov. Rt 1-4 s Dt 23,4-7). A jak se Ježíšův kříž srovnává se zaslíbenou mesiášskou mocí a vítězností (Ž 2)? A další a další otázky. Bible před nás nestaví vždy jen jednoduché, zaokrouhlené pravdy anebo snadno použitelné návody na zbožný život, „*spravedlnost ze skutků*“ (tak nějak, jako to činí Korán, svatá kniha muslimů). Bible nás svými slovy uvádí spíše na cestu *víry*: na cesty následování *Ukřižovaného*, na cesty „*spravedlnosti Boží, jež se v evangeliu zjevuje z víry k víře*“ (Ř 1,16). Uvádí nás na cesty lidské „*rozhodnosti a udatnosti*“, ale také modlitby, a to znamená díky, ale i přímlov a žalozpěvů, ba sporů a protestů (zcela jinak než Korán). **Jednota** Písma není prostým faktem, který před každým rozumným a nezaujatým čtenářem leží nabíledni, nýbrž je spíše *východiskem víry*. Víry, jež je darem shůry! Vždyť ani ne všem současníkům samotného Pána Ježíše a očitým svědkům jeho divů a posluchačům jeho zvěsti, „*bylo dáno*“ nahlédnout, že je Kristus (Mt 13,10nn), nebylo jim dáno pochopit, jakže Písma svědčí o něm (L 24,44nn). Ale ani před těmi, kterým „*je dáno znát tajemství království*“, neleží Bible jako vyluštěná křížovka, nýbrž otevírá se jim spíše – když už jsme u nepřesných přirovnání - jako rozehraná šachová partie, jako pokladnice nabízející známé, ale i dosud nezbadané vzácnosti, jež smí žák Božího království vynášet (srov. Mt 13,52).

Jako by tato obsahová mnohotvárnost, tato bohatá pestrost biblické zvěsti byla naznačena, ne-li spolupůsobena, už onou typickou **žánrovou a autorskou pestrostí** kánonu. Bible ve svých spisech mluví *různě* (původně dokonce hned ve *třech* různých jazycích) a chce být tedy také různě čtena, slyšena a aplikována: Není jen výzvou k činům, ale také, a předně k důvěře. A neoslovuje pouze víru či vůli, ale i rozum a cit, ba celého člověka s jeho zkušenostmi a vztahy, touhami a úkoly, s jeho zamotanými dějinami i otevřenou budoucností. Bible není pouze zdrojem nauky, je i lampičkou na cestu temným světem a temnotou vlastního srdce. Je rádcem a útěchou, zdrojem odvahy, ale také učebnou myšlení a pramenem otázek. Ptáčeti je bezpečným „*hnízdečkem*“ a dospělému letci zas hlubokým lesem, řečeno s Augustinem... Je tvořena – viděno prostou optikou literárních žánrů - příběhy dějepisných knih, poezií žalmů a proroků, anekdotami anebo úvahami mudrosloví, epizodami a podobenstvími evangelií i epištolními výklady, a v neposlední řadě zákony, rodokmeny

a různými seznamy a popisy. Bible vypráví o putování nomádů i o městských zákoutích, zná život vězňů i králů, nezastírá hlubiny vysoké politiky a erotické vášně, stanoví sváteční kalendář a líčí architekturu stánku, oslavuje Boží moc a blízkost, ale naříká také nad lidskou bolestí a hříchem, a nad Bohem, který soudí, který se vzdálil. Bible, Kniha knih a kniha z knih, hovoří *různými* hlasy.

Mluví v ní Bůh (předně v Zákoně a v prorocích): jako vážný zákonodárce i shovívavý slitovnický, jako přísný soudce i věrný pastýř, jako věrný ochránce i krutý nepřítel, jako něžný milenec i násilnický žárlivec. A mluví v ní – rovněž leckdy bez servítek – také lidé (zejména v žalmech a mudrosloví), králové a pastevci, řemeslníci i úředníci, venkovani i měšťané, kněží a poeti, muži i ženy, lidé dávného Orientu a také lidé „moderní“ doby římské, zbožní i kající, moudří i hlupáci. A lidé v ní nejen mluví; oni také zpívají a zesela velebí, od plic dosvědčují a směle zvěstují; ovšem také od srdce naříkají a ptají se a Bohu odporují. A to vše činí podobně – jsa vpravdě Jeho „obrazem“ - jako Bůh, jak se On sám dává zvěstovat Bibli.

Nauka o Bibli

Od nepaměti proto křesťané vyznávají, že Písmo svaté je **slovem Božím**, slovem od Boha. Činí tak v návaznosti na tvrzení samotné Bible, resp. na způsob, jakým se Bible staví z Bible, jakým sama staví na Bibli. „*Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha,*“ říká apoštol (2Tm 3,16). A Petr o starozákonních prorocích píše, že „*z popudu Ducha mluvili lidé, poslaní od Boha*“ (2Pt 1,21). Však se k nim „*stávalo slovo od Hospodina*“, jak opakovaně čteme v jejich knihách. Židé mezi Duchem vypůsobená proroctví řadili i spisy dějepisné, knihy Jozue, Soudců, Samuelovy a Královské: nabízejí totiž prorocký pohled na dějiny lidu Izraele. Tušili novozákonní autoři, Matouš, Lukáš, Pavel ad., že také píší prorocká, svatá Písma? Podle názoru pozdějších rabínů byl Duch svatý přece odebrán s posledním kanonickým prorokem Malachiášem a živý hlas Boží i tvorba Písem tedy ustaly. Mnozí ale tento názor očividně nesdíleli! Jak autoři např. knih Makabejských, tak autoři našich evangelií podle všeho naopak věřili, že pod vedením Božího Ducha tvoří svaté spisy. Píší přece - tak věřili - o aktuálních světodějných skutcích Božích, jež lze vylíčit „*podle Písem*“, stejně jak to činili autoři starších Písem svatých. Že knihy Makabejské v pozdějším judaismu zapadly (ne tak docela v křesťanské církvi, jak dosvědčuje římsko-katolický kánon Bible)? Evangelia a apoštolské listy naopak prokázaly svou živost i po dlouhých staletích! Podobně jako proroctví starozákonních Písem takřikajíc přerostlo svou dobu a neztratilo nic ze své aktuálnosti, ze své schopnosti mluvit daleko mimo původní historický kontext: tak podobně také evangelia a epištoly dodnes „*vydechují*“ Božího Ducha a s ním víru v Krista a spásu, mají „*vnitřní svědectví Ducha svatého*“, slovy reformátora Kalvína.

Teologická tradice proto mluví o (verbální) **inspiraci** Písem. Starověcí otcové měli před očima inspiraci pohanských sibyl, kterým „*božský duch*“ *diktoval* slova, jež měly zvěstovat či zapsat. I v Bibli tu a tam čteme o podobné extázi či o vnuknutých slovech (1S 19,23n; Nu 23,7-10). Pro většinu stránek Bible, včetně knih starozákonních proroků, se však takováto mechanická představa nehodí! Pozorní čtenáři naopak vědí o osobitých literárních stylech jednotlivých autorů (stačí porovnat Ezechiela s Ámosem, Pavla s Jakubem či Marka s Janem). Některé texty jsou viditelně a nezakrytě plodem lidské tvořivé práce, v jiných přímo promlouvá hříšný či zoufalý člověk (např. v žalmech). A jak lidsky komplikovaný a historicky napínavý asi mohl být vznik jednotlivých knih a srůstání biblické sbírky, to zde neumíme ani stručně naznačit.

Modernističtí teologové proto přišli s představou inspirace *ideové*: Boží Duch prý inspiroval pouze myšlenky, ne volbu konkrétních slov. Tento návrh se ovšem zdá až příliš plochý: jako by – dovolte kulhavou analogii – za Máchovými verši „*Nad dálkou temných hor poslední požár plál*“ stála pouze

inspirovaná idea zapadajícího slunce, poněkud banální, zatímco výběr slov, jejich rytmus, barva, atmosféra stály mimo uměleckou inspiraci. Nestojí básnický génius přece jen také – ba právě - za konkrétními slovy a větami? Nezahrnuje lidový jazyk zrovna i básnické řemeslo, ono leckdy namáhavé hledání slov, škrtnání a přepisování, pod pojem „básnické inspirace“, a sice plným právem? Jistě ano! Po pravdě *nevíme* – a neumíme domyslet -, jak probíhala a co přesně znamená Boží inspirace biblických autorů a spisů. Nevíme, jak lidský um a život autorů spolupracoval s Božím Duchem a Boží Duch s lidmi! Evangelický teolog Jaroslav Vokoun (ve své knížce věnované Lutherovi) poznamenává, že „*Písmo je lidskostí Božího slova*“ (s. 78). Anebo jak o Bibli napsal kazatel Alois Adlof: její lidská slova jsou slovem Božím a „*mluví k nám lidsky pravdy věčné*“ (Přehled biblického učení, s. 7). Písma jsou *svatá*, tj. Bohem posvěcená, vyznamenaná a vydělená z ostatní literatury, povolána do Božích služeb: jako místo setkání s Kristem, jako nástroj Ducha, jako žezlo Kristovo, jako slovo Boží. Písma, Duchem vdechnutá – právě proto, že Duchem vdechnutá, vydechnutá a prodchnutá – jsou *užitečná a činná* v mnoha ohledech, včetně těch spásných: totiž „*aby duše vešla v pravý poměr k Bohu*“ (Adlof, s. 7). „*Jsou s to obdařit tě vírou v Krista Ježíše*“ (2Tm 3,14nn), v toto vtělené Slovo Boží, o němž Písma mluví, jenž skrze Písma hovoří a vládne.

Protestantští ortodoxové 17. a 18. století ozdobili svatá Písma pojmy **autorita, průzračnost, dostatečnost a účinnost**. Bible je nejvyšší *autoritou* v otázkách nauky a morálky, je rozhodčím a kritickým měřítkem (ne zrušením) tradice a teologie i duchovní zkušenosti. Co Bible říká, říká dostatečně *zřetelně* a srozumitelně (hlavním problémem je lidská nevíra, ne lidské nepochopení). A říká právě to, co *potřebujeme* vědět ke spáse a ke zbožnému životu. Přičemž Bible to nejen říká, ale svými slovy také *působí*: nejen člověka informuje, ale také formuje. Tyto pojmy jsou jistě správné, přece však – tváří v tvář reálné podobě Bible – někdy snad schematické a suchopárné. Písmo je nejen „*majákem, kompasem, chlebem*“, ale je také „*pevninou k výzkumu a k opanování*“ (Adlof, s. 8). Je nejen autoritou, naukovou či etickou, ale také čítankou, třeba pro děti před usnutím. Je nejen doktrínou, ale i milostným dopisem Božím (i mezilidským, srov. Píseň). Je nejen učebnou, ale také oním augustinovským hnízdečkem a hlubokým lesem. Je nejen zdrojem moudrosti, ale i pramenem radosti. A spíše než průzračnému či otevřenému oknu, za nímž se rozkládá „Boží krajina“, se podobá chrámové vitráži, která onu krajinu zachycuje v živých barvách. Luther proto nemluvil o biblické „*průzračnosti*“, jíž pronikáme, nýbrž o **jasnosti** Bible, jež ozařuje nás: Biblická slova se podobají lampičce, která svítí církvi na cestu, než se rozbřeskne Kristův den a také v našem srdci se konečně rozjasní. Písmo není zapečetěnou knihou, jíž je nutno rozluštit, uspořádat, a už vůbec ne „*mrtvou literou*“, kterou je třeba nějak přivést k životu. Nýbrž Bible sama veřejně vynáší své poklady (však se o Kristu káže, mluví, zpívá, píše) a sama koná své dílo v srdcích (dává posluchačům jistotu víry). Její pravda neleží zakódována mezi řádky, nýbrž promlouvá, jak ta slova leží a běží.

Ale co když člověk nereaguje, anebo Bibli překrucuje, či přímo pronásleduje a ničí? Je i takto zasutá Bible slovem Božím? Ano, je jím, i když člověk jejím slovům nevěří a odmítá je (srov. Jr 36; Mt 13,1-23 aj.). Je slovem Božím, i když člověka vzpurného zatvrzuje, mate a soudí (srov. Oz 6,5; Mt 13,13-15). Je jím i tehdy, když zrovna neučí a neutvrzuje, nýbrž také když člověka vyvádí z míry; a když se Davidova či Jeremjášova zoufalá slova stanou slovy čtenářovými. Ale je jím samozřejmě i tehdy, když se – kde a kdy se zalíbí Bohu - radost apoštolů stává naší radostí, když uvěříme jejich zvěsti a tak v ní poznáme, zakusíme Pána Ježíše (1J 1,1nn; J 20,29-31)! Bible je slovem Božím tak i onak, a zrovna i tehdy, když lidé Bohu „*skáčou do řeči*“. Písmo svaté není jednosměrnou depeší, v níž mluví a učí a hrozí či přikazuje, zaslubuje a utěšuje jedině Bůh (jak je tomu v Koránu). Nýbrž právě onen pro Bibli typický rozhovor a mnohohlas *Boží a lidský*, tu harmonický, tu zas šeredně disharmonický, je slovem Božím.

Užívání Bible

Této mnohotvářnosti Bible jistě odpovídá i mnohotvářnost jejího užívání. Písmo je podle homiletiky Dietricha Bonhoeffera nejprve knihou **kazatelovou**: Kazatel byl povolán, aby této knize zasvětil celý svůj život, aby ji pilně studoval, aby jí žil a vykládal ji sboru. Bible zachycuje prorocké a apoštolské zvěstování – a také onen zmiňovaný rozhovor Nebe a země – a chce se proto dodnes stávat zvěstováním a rozhovorem, kázáním, jež je „*Kristus sám, kráčeající coby slovo svou církví*“ (tak D. Bonhoeffer). Jako ve slovech Bible promlouvá Kristus, samo Slovo, tak podobně - odvozeně, závisle - smějí i slova biblického kázání být nazvána slovem Božím, jak učí reformovaná Druhá helvetská konfese (čl. 1,3).

Bible je tedy určena především ke **společnému** čtení, však i čistě „statisticky“ jsou její slova adresována většinou lidu - Izraeli či církvi (a pouze výjimečně jednotlivcům): Jejím prvním místem určení je církev; a církev je předním „*stvořením slova*“ (1. článek Bernského vyznání). K tomuto společnému čtení Bible patří také odborná práce *teologů*, kteří se znalostí původních jazyků promýšlejí biblické slovo a vedou s jeho pomocí rozhovor se současným poznáním. Bible je tak zásadně knihou *misijní*, knihou o misii a knihou k misii: Kristus do světa sice neposlal knihy, nýbrž lidi; nicméně právě Bible je jejich učebnicí i oporou a zdrojem jejich zvěsti a života. Společné čtení Písma nabývá přirozeně mnoha různých podob, Bible sama o nich hovoří, sama je spoluvytváří: Bible se stává nejen kázáním, ale také zpěvem, liturgií. Bible tihne nejen k teologickému výkladu, ale přetavuje se i do rodičovského vyprávění a do písničky u dětské postýlky, do rozhovoru mezi přáteli či u rodinného stolu, do diskuse na skupince, do svědectví nevěřícímu kolegovi i do pracovní porady staršovstva. Biblické slovo si od nepaměti hledalo nejrůznější cesty – ústy člověka i psaným textem, hudbou i obrazem, uměleckým dramatickým vyjádřením, ale také – a především - dramaty a obyčejnostmi všedního života...

Bible chce být tedy čtena - a vždy byla čtena - také **osobně**, v tichu a v soukromí. Také zde různými způsoby: studijně, k vnitřnímu budování, průběžně i nárazově, ve větších celcích i po malých porcích, s poznámkovým blokem při ruce i s písničkou. K osobnímu naslouchání Písmu podle staré mnišské moudrosti proto patří jednak *modlitba* o porozumění, pravou víru i poslušnost, o dar a vedení Ducha svatého (*oratio*); dále *rozvažování* biblického slova, obsahové, ale i pocitové, racionální, ale i intuitivní (*meditatio*); a nakonec – kýžený výsledek – *spočinutí* v Bohu (*contemplatio*). Luther nahradil spočinutí *zápasem* (*tentatio*), *zkouškou*, v níž se má osvědčit naše věrnost Písmu, *pokusem*, z jehož zmatků se vždy znovu smíme vracet k Božím zaslíbením.

Ve společném i osobním naslouchání Písmu smíme přitom v Bibli hledat a nacházet nejen znalosti, ale i životní moudrost, nejen návody či příkázání pro život, ale samotný život z Boha, nejen zákon, ale i zaslíbení, nejen informace o Kristu, ale také Krista osobně. To on k nám mluví slovy biblických příběhů atd. – jako bychom spolu s Ježíšem a jeho učedníky putovali Galileou, jako bychom s lidem Izraele stáli pod horou Sinaj a byli s Davidem na cestách. Bůh nás – také nás, i naše života a naděje a zápasy - vplétá do textury Písem, na sebe navazujících, spolu hovořících a diskutujících. Však jsme to viděli výše: jako se mladší biblické spisy obracely o pomoc ke starším a nahlížely své otázky pomocí již daných slov („*Je psáno*“); jako víra v Bibli nespočívala pouze v kreativní aplikaci starých slov do nových situací, nýbrž byla i čtením života ve světle starých Písem: tak i my vstupujeme do Písem a stáváme se současníky dějin Izraele. Bonhoeffer o čtení Bible píše (Život v obecenství, Návrat domů 2006, s. 32-3): „*Není důležité, že Bůh přihlíží a účastní se našeho současného života, ale záleží především na tom, že my jsme dychtivými posluchači a účastníky Božího jednání v dějinách spásy, Kristova jednání na zemi, a jen pokud jsme tam, Bůh je tady dnes s námi. (...) Ve skutečnosti je*

mnohem důležitější, abychom věděli, co Bůh vykonal s Izraelem, se svým Synem Ježíšem Kristem, než abychom pátrali, co Bůh zamýšlí vykonat se mnou.“

Jak tedy číst Bibli? Společně, v církvi, v rodině, s přáteli, i osobně; jako studenti, s rozumem v hrsti, ale také jako děti, které s očima dokořán listují obrázkovou knížkou. A vždy s úctou k jejím slovům – „*pokorně, prostě a věrně*“ (Tomáš Kempenský, Čtvero knih o následování Krista, I. 5). Jak jsme už řekli: není potřeba, ba ani radno, hledat v Bibli zakódované zprávy. Naukám odvozeným a uhněteným z porůznu vybraných veršů, učitelům dovolávajících se zvláštních, neověřitelných vhladů nemusíme naslouchat a věřit. Apoštolové, ba sám Hospodin, si v Bibli „dávají práci“ s argumenty a s důkazy, přesvědčováním a vysvětlováním, rozumovým i citovým. Chce-li Písmo něco říci, pak to říká jasně, tu a onde možná složitě, jinde ale zřetelně, *výslovně*, uceleně. „*V prostotě a překvapující jednoduchosti září nám [v Bibli] sláva Boží*“, píše Adlof (s. 7). Jen pevné slovo dává jistotu víře. A svědomí svobodu.

Tento materiál

Ale dost slov úvodu. O Bibli bychom mohli psát dlouho. Vlastně tu jen těkavě koktáme. Neexistuje žádná jiná kniha, která tak zahýbala světem a člověkem! A která je tak důkladně a dlouhodobě zkoumána a komentována. A to ve všech myslitelných aspektech, včetně těch, o které nám jde v letošním programu 40 dnů s Bibli. Zájemcům o hlubší studium lze doporučit např. praktický úvod do umění biblického výkladu *Jak číst Bibli s porozuměním* od G. D. Feeho a D. Stuarta (Návrat domů, 2012, 3. vydání); nebo *Číst Bibli zase jako Bibli* (Česká biblická společnost, 2011), přehled tradičních i současných přístupů, z pera již zmíněného J. Vokouna. Také citovaná Bonhoefferova knížka *Život v obecnství* se hodí k rozjímaní nad čtením Písma.

Jakou cestu volí tento studijní materiál 40 dnů s Bibli? Z mnoha biblických textů, jež se nabízejí, můžeme pro omezený rozsah akce vybrat jen některé; a autor si po pravdě zdaleka není jist, že jeho výběr je nejlepší a skutečně reprezentativní. Musel prostě vybírat a mohl by vybírat i jinak; prosí tedy laskavé uživatele o shovívavost. Jako podklad *nedělních kázání* volíme příběhy z Lukášova evangelia, které vypravují o Ježíšově čtení Bible: jistě se mohou stát i pro nás útěchou a vodítkem. Začneme chvalozpěvem, kterým Maria programově shrnuje zvěst Starého zákona a udává tak tón celému Lukášovu evangeliu. Nahlédneme do Ježíšova duchovního zápasu, kdy mu Písmo bylo oporou v pokušení a kdy ho naopak lidé pokoušeli jeho vlastním výkladem. Uvidíme Krista, jak Bibli hájil své obviněné žáky a jak problematizující lidi volal k činné poslušnosti Písma. A nakonec uvidíme, co znamená, že Pán Ježíš byl ukřižován a vzkříšen podle Písem. Pro *studium ve skupinkách* vybíráme z širší biblického materiálu poetické a naukové texty, které z různých stran osvětlují jednak vnitřní dynamiku biblického kánonu, jednak některé aspekty Písma v životě víry. Pro *každodenní čtení* rozepisujeme alespoň část Páté knihy žalmů, zejména pak proslulý Ž 119, věnovaný právě Bibli.

Doufáme, že materiálu *40 dnů s Bibli o Bibli* se podaří podtrhnout význam Písma pro křesťanský život, osobní, rodinný i sborový, ale i pro celou společnost. Přejeme si, abychom „*jeho slovo velebili i rádi slyšeli a plnili*“, jak prosil Jan Hus jen pár dní před smrtí přátele v dopise adresovaném „*všem věrným Čechům*“ (10. června 1415): Totiž abychom si Bibli nově zamilovali, nově ocenili její vnitřní bohatství a pestrou krásu, její moc; abychom nacházeli důvěru v její slova, jež září sice prastaře a skromně, a přece jasněji než slunce, a staví náš svět do Božího světa.

David Beňa

Datum	Denní čtení	Kázání a biblické studium
21. 2.	Ž 107	Ž 19: Radost z Písma
22. 2.	Ž 108	
23. 2.	Ž 109	
24. 2.	Ž 110	
25. 2.	Ž 111	L 1,46-55: Písmo jako protestsong
26. 2.	Ž 112	Mt 1-2: Dvoudílné Písmo
27. 2.	Ž 113	
28. 2.	Ž 114	
1. 3.	Ž 115	
2. 3.	Ž 116	
3. 3.	Ž 117	
4. 3.	Ž 118	L 4,1-13: Písmo a pokušení
5. 3.	Ž 119,1-8	Žd 3-4: Živé Boží slovo
6. 3.	Ž 119,9-16	
7. 3.	Ž 119,17-24	
8. 3.	Ž 119,25-32	
9. 3.	Ž 119,33-40	
10. 3.	Ž 119,41-48	
11. 3.	Ž 119,49-56	L 4,14-30: Pokoušení Písma
12. 3.	Ž 119,57-64	2Tm 3,10 – 4,6: Učitelé a žáci Písma
13. 3.	Ž 119,65-72	
14. 3.	Ž 119,73-80	
15. 3.	Ž 119,81-88	
16. 3.	Ž 119,89-96	
17. 3.	Ž 119,97-104	
18. 3.	Ž 119,105-112	L 6,1-5: Záštitá Písma
19. 3.	Ž 119,113-120	2Pt 3,10-18: Pavlovy listy a ostatní Písma
20. 3.	Ž 119,121-128	
21. 3.	Ž 119,129-136	
22. 3.	Ž 119,137-144	
23. 3.	Ž 119,145-152	
24. 3.	Ž 119,153-160	
25. 3.	Ž 119,161-168	L 10,25-37: Výzva Písma
26. 3.	Ž 119,169-176	Ž 119: Písmákova modlitba
27. 3.	Ž 120	
28. 3.	Ž 121	
29. 3.	Ž 122	
30. 3.	Ž 123	L 23,26-49: Ukřižován podle Písem
31. 3.	Ž 124	
1. 4.	Ž 125	L 24,13-35: Kristus podle Písem

Biblické studium 1: Radost z Písma

21. – 24. února: Ž 19

Písmo je nejen nejvyšší autoritou naší víry a života, nýbrž i Boží darem církvi Kristově, světlem a prostředkem společenství Boha a člověka. Čím ještě je pro nás Bible?

Náměty k rozhovoru

- Co pro nás znamená Bible? Co o ní věříme? Co od ní očekáváme? Co v ní mám rád; a co mě naopak nezajímá či snad mate, ne-li odpuzuje?
- Jakými slovy popisuje žalmista Boží zákon? Jaké kvality mu připisuje? Co pro něj zákon znamená? Proč asi? Co Zákon znamená pro nás?
- Jak souvisí první část žalmu (v2-7) s verši věnovanými Bibli (v8-12)?
- Jak souvisí verše o Bibli s poslední částí žalmu (v13-15)?
- Proč asi má žalm právě tyto tři části? Co to vypovídá o správném čtení Bible?
- Jaké jsou mé zkušenosti s Bibli?

Biblické studium 2: Dvoudílné Písmo

26. února – 3. března: Mt 1-2

Písmo je dvoudílné. Jaký je vztah obou dílů? Jak navazuje Nový zákon na zákon Starý? A jak máme číst Starý zákon? Způsob, jakým Mt užívá Starý zákon, může napovědět leccos o vzájemnosti SZ a NZ.

Náměty k rozhovoru

- Rozdělte se do menších skupinek, z kterých každá si prostuduje původní kontext a smysl jednoho ze starozákonních citátů v Mt 1-2. Proč asi Mt cituje zrovna odtud a co tím chce vyjádřit v kontextu evangelia? Jaký význam mají Písma pro novozákonní autory?
- Mesiášův rodokmen (Mt 1,1-17):
- Panna a Immanuel (Mt 1,23 a Iz 7,1-17):
- Narození v Betlémě (Mt 2,6 a Mi 5,1nn):
- Povolání z Egypta (Mt 2,13-15 a Oz 11,1nn):
- Pláč v Ráma (Mt 2,18 a Jr 31,15-20):

Biblické studium 3: Živé slovo

5. – 10. března: Žd 3,1 – 4,13

„Slovo Boží je živé, mocné, ostřejší než dvousečný meč.“ O jakém slovu je tu řeč? Jak je to možné? A co to vůbec znamená?

Náměty k rozhovoru

- Připomeňme si známý text Žd 4,12-13. Co se tu říká o živém působení Božího slova? Jak je to možné (srov. 4,13ab)?
- Tyto věty komentují předcházející oddíl (Žd 3,1 – 4,11), který zas navazuje na Žalm 95 (Žd 3,7-11). Není nutné zacházet do detailů epištoly, pročtěte si ale citovaný žalm 95. O čem vypráví? Jak o tom vypráví? Jak byste v jedné větě vyjádřili jeho poselství?
- Kde se v něm vidíte? Jak mluví k nám?
- Nyní ale přece jen nazpět k Žd 3,7 – 4,11? Můžete si oddíl rychle projít ve třech menších úsecích: nejprve 3,12-19, poté 4,1-3 a nakonec 4,4-11. Co to epištola dělá s žalmem?
- Ještě jednou tedy: co vlastně říká Žd 4,12-13? O čem je tu řeč, mluví-li se o slovu Božím? Co znamená, že je živé a mocné, působící? Co to znamená pro nás?

Biblické studium 4: Učitelé a žáci Písma

12. – 17. března: 2Tm 3,10 – 4,5

„Žádný učený z nebe nespadá“, každý jsme měli a máme nějaké učitele, všichni jsme něčími žáky. A to i v životě víry, v poznání Bible, její zvěsti. Jak rozpoznat pravé učitele od falešných, zdravou nauku od zavádějící? A dobré žáky od nezdárných?

Náměty k rozhovoru

- Apoštol Pavel se Timoteovi představuje jako pravý učitel evangelia. Čím se takový dobrý učitel vyznačuje? Co se Timoteus od Pavla naučil?
- Měl Timoteus ještě jiné učitele? Kdo byl a je mým učitelem? Co jsem se naučil? Proč?
- Jakou roli tu hraje Písmo? Co Pavel myslí „*veškerým Písmem*“? Co Písmo dělá, jaký je jeho cíl a účel?
- V čem asi spočívaly bludné nauky, o kterých Pavel mluví? Existuje něco podobného dnes?
- Čím se vyznačují lidé náchylní k bludu?
- Nejsme také náchylní ke svodu? Jak se bránit? Jak se držet pravdy?

Biblické studium 5: Pavlovy listy a ostatní Písma

19. – 24. března: 2Pt 3,10-18

Když Bible mluví o Písmu svatém, má na mysli především Písma Izraele, Ježíšovu Bibli, náš Starý zákon. Také spisy Nového zákona jsou pro nás ovšem Písmem svatým!

Podněty k rozhovoru

- Věděli novozákonní autoři, že píšou Písmo svaté, druhý díl Bible? Proč vůbec psali? S jakými úmysly a cíli? A jak a proč je i Nový zákon Písmem svatým? Přečtěte si třeba následující oddíly, kde novozákonní autoři mluví právě o svých spisech, a zamyslete se nad těmito otázkami.

- **2Pt 3,10-18:**

- **L 1,1-4:**

- **J 20,27-31:**

- **1J 1,1-4:**

Biblické studium 6: Písmákova modlitba

26. – 29. března: Ž 119

Žalm 119 je velkou chválou Písma. Je tak i cestou do hlubin písmákovy duše, sondou do jeho nadějí, tužeb, zápasů a selhání. Žalm je jakýmsi cestopisem i mapou zbožného čtenáře Bible. Je ale předně modlitbou Ježíše Krista, který svým životem, slovem i utrpením naplnil zákon. Přemýšlejme nad slovy žalmu, právě v předvečer Velkého Pátku, o Ježíšově cestě i o našem následování.

Modlitba s žalmem

- štěstí poslušnosti (Ž 119,1-8)
- prosba o porozumění (Ž 119,33-40)
- prosba o ochranu (Ž 119,81-88)
- díky za moudrost (Ž 119,97-104)
- prosba o odolnost v pronásledování (Ž 119,161-168)
- prosba bloudícího (Ž 119,169-176)